

Ğâde 'Abdul'âl'in " 'Âyza Etegevviz" Romanı
Üzerine İncelemeler

Reviews On Ğâde ' Abdul 'âl's Novel "'Ayza Etegevviz"

Sorumlu Yazar

Yeşim FettaHoğlu

Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane/
Türkiye, Gümüşhane
Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,
Temel İslam Bilimleri, Arap
Dili ve Belagatı Anabilim Dalı
yesimkurt@gumushane.edu.tr

orcid: 0000-0003-2847-4323

Atıf Citation

FettaHoğlu, Y. (2025). Ğâde
'Abdul'âl'in "'Âyza Etegevviz"
Romanı Üzerine İncelemeler.
BABUR Research, 4(1),
183-207.

Gönderim Submitted

15.01.2025

Revizyon Revision

06.02.2025

Kabul Accepted

05.03.2025

Yayın Tarihi Publication Date

19.06.2025

BABUR RESEARCH

Öz

'Ayza Etegevviz adlı roman Ğâde 'Abdul'âl'in Mısır'da eczacı olarak çalıştığı dönemde evlilik görüşmeleri ile ilgili otobiyografisini kaleme aldığı blog yazılarından uyarlanmıştır. Yazarın wanna-b-a-bride adlı bloğu Mısır'da popüler olmuş ve bu durum yayınevlerinin dikkatini çekmiştir. Hatta blog, romanlaştırılmakla kalmamış senaryosunu yazarın kaleme aldığı çok izlenen bir televizyon dizisi olarak ekranda yayımlanmıştır. Roman, otuzlu yaşlarında Mısır tabirine göre kız kurusu olarak adlandırılan, babasının evde kalmış kızına damat adayı olarak gelen bir dizi genç adamla yaşadığı deneyimler üzerine şekillenir. Mısır'ın sosyal ve kültürel dokusu bağlamında kadının toplumdaki yerini, iç dünyasını, evlilik üzerinden yaşadığı baskıyı, toplumsal beklentilerini ve yaşadığı zorlukları derinlemesine bir inceleme ile okuyucuya sunar. Eser birçok ilke imza atması, kadınlarla ilgili pek çok meseleyi açık, mizahi ve gerçekçi bir üslupla dile getirmesi, kadınların seslerini duyurmayı amaçlaması, kadınların kendi seslerini duyabilmesi bakımından özgün ve güçlü bir yapıttır. Roman aynı zamanda okuyucuya Mısırlı kadının dünyasını derinlemesine anlama fırsatı verir. Eser içerdiği konu ve kullandığı dil açısından olumlu ve olumsuz pek çok eleştiriye maruz kalmıştır. Romanda yazarın günlük konuşma dili kullanmayı seçmesi kimilerine göre edebi Arapçaya yapılan bir saygısızlıktır. Fakat yazar ve okurların çoğu klasik yazı dilinin gündelik meseleleri basit, samimi, gerçekçi bir biçimde anlatmaya, mizahi ve alaycı bir üslup kullanmaya uygun olmadığı kanaatinde. Bu çalışmada, büyük bir başarı elde etmiş 'Ayza Etegevviz romanının dil ve tema yönünden incelenmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ğâde 'Abdul'âl, 'Ayza Etegevviz, kadın, evlilik.

Abstract

The novel titled 'Ayza Etegevviz' is adapted from the blog posts of Ğâde 'Abdul'âl, who wrote his autobiography about marriage negotiations while he was working as a pharmacist in Egypt. The author's blog called wanna-b-a-bride became popular in Egypt and this attracted the attention of publishing houses. In fact, the blog was not only turned into a novel, but also broadcast as a popular television series, the script of which was written by the author. The novel is shaped by his experiences with a series of young men in his thirties, called spinsters in Egyptian terms, who come as groom candidates to his father's spinster daughter. It presents the reader with an in-depth examination of women's place in society, their inner world, the pressure they experience through marriage, their social expectations and the difficulties they experience in the context of Egypt's social and cultural texture. The work is an original and powerful work in that it breaks many grounds, expresses many issues related to women in a clear, humorous and realistic style, aims to make women's voices heard, and enables women to hear their own voices. The novel also gives the reader the opportunity to deeply understand the world of the Egyptian woman. The work has been subjected to many positive and negative criticisms in terms of the topic it contains and the language it uses. The author's choice to use colloquial language in the novel is, according to some, a disrespect to literary Arabic. However, most writers and readers are of the opinion that the classical written language is not suitable for explaining daily issues in a simple, sincere, realistic way and using a humorous and sarcastic style. In this study, it is aimed to examine the novel 'Ayza Etegevviz', which has achieved great success, in terms of language and theme.

Keywords: Ğâde 'Abdul'âl, 'Ayza Etegevviz, woman, marriage.

Giriş

1. Ğâde ‘Abdul’âl

Ğâde ‘Abdul’âl, 1978 yılında Mahalletü’l-Kübrâ’da (Mısır) doğdu. Tanta’da Farmakoloji (Eczacılık) okudu. Kariyerine memleketindeki bir hastane eczanesinde eczacı olarak başladı. Bu dönemde kendisine yapılan çeşitli evlilik tekliflerini, Mısır toplumunun evliliğe ve kadınlara bakış açısını, bekar bir kadın olarak yaşamının zorluğu gibi konulara dair deneyimlerini mizah ve hiciv sanatıyla birleştirerek 2006 yılında wanna-b-a bride adlı bir blog yazmaya başladı.

Blog kısa sürede oldukça popüler bir hale geldi. 2008 yılında Dâru’ş-Şurûk yayınevi tarafından kitap olarak basıldı. Mısır’da satış rekoru kıran kitap İngilizce, Almanca, Flemenkçe, İtalyanca, Fransızca ve Türkçeye çevrildi. 2012 Venedik Uluslararası Edebiyat Festivali’nde Bauer Ödülü’ne layık görüldü. Fudûlu’l-kıttâ (2016), Maksûfetü’r-rakabe (2017) adlı kitapları yayımlanan ‘Abdul’âl, yazarlık, dizi senaristliği yapmaya ve senaryo yazarlığı dersleri vermeye devam etmektedir.

‘Ayza Etegevviz pek çok tabuyu yıkan, bir kadın yazar tarafından evlenmek istemenin dile getirildiği aynı zamanda bu konu ile ilgili toplumdaki çarpıklıklardan da bahseden ve bunu mizahi yolla yapan bir kitaptır. Alışılmışın dışında bir konusu, üslubu ve dili olan kitabın aldığı pek çok eleştirinin başında; yazı dilinin Fushâ değil halk dili olan Âmmî dilinin kullanılması gelir. Fushâ/fasîh dil; Kur’ân-ı Kerîm’in kendisiyle indirildiği, dini metinlerin (Permana, 2018: 91), resmi kurumların, edebi metinlerin vs. kullandığı dildir. İslamiyetin yayılması ile birlikte Arapçaya giren yabancı kelime ve terkipler dilin fesahatini kaybetmesine neden olmuştur. Halk, dile yerleşen bu ifadeleri kullanmaya başlamış, bu durum birçok kelimenin yapısında değişiklikler meydana getirmiş ve böylece Âmmî Arapça/Âmmîce dediğimiz halkın günlük hayatta birbirleriyle iletişimlerini sağladığı, gramer kaidelerinin önemsenmediği, bölgeden bölgeye değişiklik arz eden bir dil meydana gelmiştir (Karadavut, 1997: 335-336; Yazıcı, 1996: 160). Bir diğer ifadeyle Âmmîce, fushâ dilinden ayrılmış olup daha sonraları belli kurallara ulaşmış bir dildir. İlk zamanlar dildeki hatalar olarak görülen bu durum için daha sonra hatalı dil kavramı kullanılmıştır (er-Râfiî, 1997: 215).

2. Fasîh Ve Âmmî Dil

Halk arasında hem Fushâ hem de Âmmîce’nin kullanılmasına iki değişiklilik (diglossia) denir. Diglossia Arapçada “İzdivâciyyetü’l-lisân” olarak adlandırılır. Arapça, Amerikalı dilbilimci ve Arabist Charles A. Ferguson’un 1959 tarihli “Diglossia” adlı makalesinde konuyu ele almasından buyana “İki Değişkeliliğin” iyi bilinen bir örneğidir. Ferguson tanımlayıcı dil olarak Arapça’ya ek, Çağdaş Yunanca, İsviçre Almancası ve Haiti kırma ana dilini (kreol) seçmektedir. Ferguson yüksek dil, Ü (üst) değişke veya kısaca Ü ile bölgesel lehçeler, A (alt) değişke veya toplu bir şekilde kısaca A arasında ayrım yapmaktadır. Arapça’da “A (alt) değişke”, Âmmîce sıradan insanların dili, yani her

gün konuşulan yerel lehçe ve aynı zamanda Arapların anadiline karşılık gelmektedir. Ü (üst) değışke standart/klasik Arapça Fushâ'ya karşılık olarak gösterilmektedir (Ferguson, 1959: 326).

İki değışkelilik çoğunlukla iki dillilik ile karıştırılır (Çakır, 2019: 153). İki dillilik: bir topluluk içinde iki farklı dilin bir arada bulunması anlamına gelir. Örneğin Kanada'nın Québec eyaletinde İngilizce ve Fransızca, Paraguay'da İspanyolca ve Guaranice gibi. İki değışkelilik: bir ülke sınırları içinde aynı dilin iki farklı değışkesinin bulunmasıdır. İki değışkelilikte her değışkenin kendine has bir işlevi vardır. İki değışke Arapçada yüzyıllarca konuşulmuş ve konuşulmaya devam etmektedir. Yani iki değışkelilik olgusu geçici değil, kalıcı, toplumsal ve dilsel bir olgudur. İki değışkeliliğin en karakteristik özelliği iki dil türünün çok farklı işlevlerde kullanılmasıdır. Örneğin, birinci dil (üst değışke) resmî törenlerde, okullarda, mecliste, politik söylevlerde, radyo ve televizyon haberlerinde, edebiyatta, gazete haberlerinde kullanılır. İkinci dil (alt değışke) ise, düşük prestijli işlerde, çalışanlara eğitim verilirken, ailelerle iletişimde, radyo ve televizyonlardaki popüler programlarda, halk edebiyatında, politik karikatürlerde vb. kullanılır. Bir toplantıda sunum birinci dilde yapılıp, soru-yanıt ve değerlendirmeler ikinci dilde yapılabilir. Günümüzde iki değışkeliliğin tanımı bir toplumda iki değışkenin birbirini tamamlayacak işlevlerle kullanılmasıdır (Wardhaugh, 1986: 91-92).

Arap toplumunda fasih dil hâlâ en büyük saygıyı görmektedir. Arap dünyasındaki kültürel ve dini mirası temsil eder. Kur'an-Kerim'in dilidir. İlahi kökenli olmasından dolayı değışmez. Ancak insan kökenli olan günlük konuşma dili, çeşitli etkilere ve değışimlere maruz kalmakta ve bu nedenle aşağı düzeyde görülmektedir. Araplar Arapça derken klasik Arapçadan (fasih) bahsetmektedirler çünkü onlara göre lehçeler aslında Arapça değildir (Woidich, 2010: 66). Yazar Süleyman el-Mûsâ'nın ifade ettiğı gibi lehçe (Âmmice), "sokağın, pazarın, işçilerin ve çobanların.. dili" olarak kabul edilir (Diem, 2006: 3). Eleştirmen Abbâs Mahmûd el-Akkâd, lehçeyi yoksulluk ve cehaletle eşleştirir, ancak standart dilin sadece zenginlerin bir özelliği olmadığını da kabul eder. Yine yazar Ârif en-Nakdî lehçeyi cehaletin çocuğı olarak tanımlar. Modern Mısır kısa hikâye türünü geliştirmede öncü isimlerden Mahmûd Teymûr, lehçenin cehaletle, standart dilin ise bilgiyle özdeşleştirildiğine dikkat çeker (Diem, 2006: 3). Bu yaygın görüş Mısırlı yazar ve edebiyat eleştirmeni Kemâl Abdülmâlik tarafından şöyle dile getirilmektedir: Arap lehçeleri, kültürsüz ve okuma yazma bilmeyen kitlelerin dili olmaları nedeniyle, "yüce ve girift düşünceyi veya karmaşık duyguyu ifade edemeyecek kadar sıradan, asi ve dilbilgisi kurallarından uzaktır. Hatta Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Necîb Mahfûz, Arap lehçelerini "acil tedavi gerektiren kötü huylu sosyal bir hastalık" olarak değerlenmiştir (Woidich, 2010: 65). Mısır deyim ve atasözleri koleksiyoncusu ve analisti olan Ahmet Teymûr gibi açık sözlü dilbilimciler bile, lehçeleri klasik dilin çarpık ve bozuk hali olarak görmektedir (Teymûr, 1971: 21).

Arap dünyasında lehçe için kullanılan çok sayıda aşağılayıcı ifade vardır; örneğin

el-luġatü'r-rakıka, el-luġatü'l-kabiha, el-luġatüz'z-zaıfe, el-luġatü'l-mübtedele, el-luġatü'l-müvellede, el-luġatü'l-münkere, el-luġatü's-sâkite... (Diem, 2006: 4). Tanımlamaların detaylarında nüanslar olmasına rağmen Araplar lehçeyi küçümsemektedirler. Fakat bazı lehçelerin diğerlerinden daha iyi olduğu düşünülmektedir; örneğin, klasik Arapçanın korunduğu, dış dünyadan nispeten daha kopuk, dilleri hüccet kabul edilen bedevi lehçeleri (Ergüven, 2007: 174). Ferguson'un da işaret ettiği gibi her halk kendi lehçesinin en iyisi olduğunu savunur. Kahire lehçesinin burada özel bir konumu vardır. Kahire lehçesi, Mısır'da, Kahire dışında da şehirli orta ve üst sınıflar tarafından konuşulan bir dil biçimidir. Arap dünyasında Kahire lehçesi genellikle zorluk çekmeden anlaşılır. Bunun nedeni yalnızca bu dili konuşanların sayısının çokluğu değildir (Mısır nüfusu, Arapça konuşanların yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır). Aynı zamanda Mısır'ın kültür sektöründe önemli bir rol oynamasıdır. Genel olarak Kahire lehçesinin kullanıldığı Mısır radyosunun diğer Arap ülkeleri tarafından dinlenmesi, yine ağırlıklı olarak bu lehçe ile yazılan Mısır şarkılarının tüm Arap ülkeleri tarafından beğenilmesi ve diğer radyo kanallarının repertuarlarında yer alması, özellikle lehçe ile çekilmiş Mısır filmlerinin (tarihi olmayan), tiyatro oyunlarının ve dizilerin yine diğer Arap ülkelerinde de gösterimde olması, Kahire lehçesini yaygınlaştıran unsurlar arasındadır. Eski Mısır devlet başkanı Cemâl Abdunnâsır'ın konuşmalarını klasik Arapça ile beraber halk dilinde de yapması Kahire lehçesinin yayılmasına etki etmiş olmalıdır (Holes, 1993: 27).

Kahire aynı zamanda Arap dünyasında dini ve siyasi konularda da öncü bir rol oynamaktadır. Şehir, Mısır üniversiteleri özellikle el-Ezher gibi kurumlar nedeniyle entelektüel yaşamın merkezidir; bu nedenle Mısır köy ve şehirlerinden, ayrıca tüm Arap ülkelerinden ve dünyanın her yerinden çok sayıda turist ve öğrenci Kahire'ye gelmektedir. Arap dünyasındaki Mısırlı akademisyenler, öğretmenler ve vasıflı işçiler Kahire lehçesini konuşmakta ve öğretmektedir. Mısır'da 19. yüzyılın sonlarından itibaren Kahire lehçesinde pek çok şiir, düzyazı eseri, tiyatro oyunu ve gazete makalesi yayımlandı. Bunun nedeni lehçenin Mısır'da diğer Arap ülkelerinden farklı bir statüye sahip olmasıdır. Mısır'ın bir özelliği, her zaman bir Mısır kimliği inşa etmeyi amaçlayan güçlü bir ulusal bilince sahip olmasıdır ve elbette lehçesi de bunun önemli bir parçasıdır (Versteegh, 1997: 196). Başka hiçbir Arap ülkesinde Mısır'daki kadar lehçeli veya lehçe pasajlı kitap yoktur. Bu şekilde Kahire lehçesi, normalde yalnızca fasih Arapçanın hakim olduğu bölgeleri fethetmiştir.

Lehçe ile yazmak 20. yüzyılın ortalarına doğru Mısır'da modern edebiyatta kendine daha fazla yer bulmaya başladı, hatta görünür bir ivme kazandığı söylenebilir. Her ne kadar birçok kişinin gözünde lehçe olumsuz bir anlam taşısa da artık bir lehçe edebiyatı mevcuttur. Lehçe edebiyatının bu gelişimi günümüzde daha da geniş bir biçimde devam etmektedir (Woidich, 2010: 69). 1870'lere kadar Âmmîce bilinçli bir şekilde metinlerde nadiren yer alıyordu. Ancak matbaanın ve basının ortaya çıkışı aynı zamanda Arap yazı dilinin de modernleşmesine yol açtı. Tiyatro ve roman gibi yeni edebiyat türleri geliyor;

siyasi hiciv ve toplumsal eleştiri ilk kez gazete ve dergilerde yayınlanıyordu. 1870'lerin ortalarında tarihçilerin Nahda, yani Rönesans olarak adlandırdıkları bir dönem başladı ve bu dönemde, Mısır lehçesinde bilinçli olarak yazılan metinlerin sayısı giderek arttı (Woidich, 2010: 69 vd).

3. Lehçe Edebiyatının Mısırlı Temsilcileri

Lehçe edebiyatının temsilcileri arasında ilk sırada Muhammed Hüseyin Heykel (1888-1956) gelir. Kendisi, çoğu edebiyatçı tarafından lehçeyle roman yazan ilk yazar olarak kabul edilir. Hem şekil hem içerik bakımından Batı tarzı olan romanın adı Zeyneb'tir ve köydeki yaşamı, Mısır kadınının yaşadığı zorlukları anlatır. Roman basit bir üslupla yazılmıştır. Diyalogları ise günlük konuşma dilindedir. Heykel'e göre Fasih dilin halk tarafından anlaşılabilmesi için iki tür çalışma yapılmalıdır. Birincisi Arapça konuşan halka hitap eden Fasih dilin halkın anlayacağı seviyeye yaklaştırılması, ikincisi ise eğitim yoluyla halkın Kur'an dilini anlayacak seviyeye getirilmesidir. Bu yüzden Arap gramerini kolaylaştırmak ve dilbilgisi kurallarını kaldırmaktan ve Arapçaya giren yabancı kelimelerin aynen benimsenmesinden yanadır. Ona göre ağdasız, sade ve anlamlı kısa yoldan okuyucuya ulaştıran yapı, süslü ifadelerden daha önemlidir. Çünkü ifadede lafzın değil anlamın önemli olduğunu vurgular (Heykel, 2012: 33-35).

Tevfik el-Hakîm (1898-1987), geçen yüzyılın en önemli Mısırlı yazarlarından biri olarak kabul edilir. 1920'lerde ve 1930'larda hem lehçede hem de klasik Arapçada çok sayıda oyun yazdı. Ayrıca Yevmiyyât Nâ'ib fi'l-Aryâf ve 'Usfûr min eş-Şark gibi çok sayıda kısa öykü ve romanı vardır. Tevfik el-Hakîm, Kur'an-ı Kerim'in yazı sanatının en güzeli ile geldiğini ancak sanatında Kur'an dilini kullanmadığını belirtir. Bir Arap edebiyatçısı olarak Kur'an dilini ve Kur'an'da geçen kıssaları eserlerinde kullanmamak kendisine de şaşırtıcı gelmektedir. el-Hakîm için Câhiz'in ayrı bir önemi vardır. Ona göre Câhiz, halkı her yönüyle ele alan bir müelliftir ve bunu yaparken basit bir üslup kullanır (el-Hakîm, 1976: 163).

Mustafa Müşerrefe'nin 1940'larda yazıp ancak 1960'larda yayınladığı ilk romanı Kantara ellezî kefer tamamen Ammîce dilindedir (Müşerrefe, 1965, De Angelis, 2015: 196).

Yahya Hakkı (1905-1992), el-Mecelle edebiyat dergisinin genel yayın yönetmeniydi. 1962'de Devlet Edebiyat Ödülü'nü aldı. 1920'lerin sonunda kısa öyküler yayınlamaya başladı. Öykülerini ağırlıklı olarak sıradan insanların varoluş mücadelesine adadı. Hakkı'nın ana eseri, gerçekçi unsurlar içeren günlük dilde yazılmış bir roman olan Kındilû Ümmü Hâşim'dir. Yazar üslubu hakkında kendi ifadesiyle şöyle der: "Eski dilin güçlü bir taraftarı olmama rağmen, tüm dikkatimi Mısır'a ve onun halkının deneyimlerine verdim. Konuşma dili ve ifadeleri hakkındaki bilgim, sonradan edindiğim etkin söz dağarcığımı aşılıyor. Bu sezgilerden ve bilinçaltı duyarlılıktan ötürüdür. Dolayısıyla, konuşma dilini öykülerimin içine soktum fakat öyküleri sırf halk diliyle yazmam" (el-Yesûî ve el-Eb, 1996: 497).

Luvîs Avad (1915-1990) tanınmış bir filozof ve yazardı. Bir tür burlesk (parodi ve

bazen grotesk abartı içeren mizahi bir tiyatro türüdür) anlatı olan müzekkirât ve anı edebiyatının bir temsilcisiydi. Günümüzde artık mevcut olmayan bu edebiyat türü, kurgusal anılardır. 1965 yılında, Avad'ın Cambridge'de bir öğrenci olarak deneyimlerini ve izlenimlerini anlattığı Müzekkirâtü Tâlib Bi'se adlı romanı yayınlandı. Her ne kadar Avad romanını "Bir lehçe denemesi" olarak adlandırsa da bu roman dil açısından orijinal Müzakkirât'tan ziyade yazı diline daha yakındır (Avad, 1965).

Yûsuf el-Ka'îd (1944 doğumlu), 1994 yılında Lebenü'l-usr başlıklı bir roman yayınladı. Bu romanda kırsal kesimden alt sınıfların günlük konuşma dilini kullanmaktadır. el-Ka'îd bu romanı oldukça maniyeist bir üslupla yazmış ve çok fazla atasözleri, imalar ve alıntılar kullanmıştır. Yazarın özgünlük arayışıyla gerekçelendirdiği, Mısır lehçesini radikal kullanımı nedeniyle roman Mısır dışındaki okuyuculara ulaşmadı. el-Ka'îd bu nedenle bu türden ikinci bir girişimde bulunmadı (Zack, 2001: 195).

1990'larda lehçe edebiyatı gelişmeye devam etti. Otobiyografilere ek olarak, önceki dönemin alaycı sosyal eleştiri geleneğini sürdüren, hiciv veya alaycı bir edebiyat türü olan edebî's-sâhir oluştu. Bu kategoride, Sittü'l-Hâcce Mısır ve bu eseri gibi siyasi makalelerden oluşan koleksiyonuyla Bilâl Fadl, Taksi adlı romanıyla yolcular ile yaptığı sohbetleri yazıya döken bir taksi şoförünün hikâyesini yazan Hâlid el- Hamîsî, 'Âyza Etegevviz'de evlilik adayları ile yaşadığı maceraları anlatan Ğâde 'Abdul'âl gibi genç nesil yazarlar yer almaktadır.

Çalışmamızda bu romanlardan Ğâde 'Abdul'âl'ın 'Âyza Etegevviz romanını inceleyeceğiz.

4. 'Âyza Etegevviz Adlı Romanın Özeti Ve İncelemesi

Bu bölümde romanın özeti ve incelemesi beraber verilmiştir. Eser, yazarın önsözde belirttiği üzere ana başlıklarda kendisine talip olan damat adaylarını ve ara başlıklarda konu ile ilgili düşüncelerini anlatıyor. Önsözde Mısırdaki geç evlenen kızlar için toplumun bakış açısına da yer veriliyor. Mısırdaki bir genç kızın evlilikten bahsetmesinin ayıp sayıldığı eğer bu şekilde davranırsa terbiyesiz, kötü şöhretli veya koca meraklısı olarak görüldüğü belirtiliyor. Bu yüzden genç kızlardan "evliliği unut, evliler evlilikte ne bulmuş ki? Ya da: Ebeveynlerimle oturuyorum ve halimden memnunum" ('Abdul'âl, 2008: 7), gibi sözler sarf etmeleri beklenir. Ancak yazara göre en eğitilmiş kadın bile en azından çocuk sahibi olmak için evlenme arzusundadır.

Yazar bu konu ile beraber toplumda yaşanan başka bir sorundan bahseder. Bu sorun kız çocuk sayısının erkek çocuk sayısından fazla olmasıdır. Toplumun erkek çocuk merakının had safhada olması ve erkek çocukları olana kadar bir sürü kız çocuğa sahip olunmasından dert yanar. Bu durumun sonucu olarak fazlaca şımartılan erkek çocuklarının büyüdüklerinde birçok kadınla gezip tozmuş olması, kırklı yaşlarda olsalar da on sekiz yaşında bir kız ile evlenmelerinin tuhaf görünmemesi ve birden çok eş isteklerinin normal sayılması yazara göre adaletsizliktir. Çünkü tüm bu sayılanları

gerçekleştirebilen damat adayları karşısındaki kızdan hem bir film yıldızı gibi güzel, bakımlı hem de erkek eli değmemiş biri olmasını beklerler ve eğer kızın yaşı yirmilerinin ortalarında ise o kızda bir sorun olduğunu varsayarlar.

Yazar bu yüzden annelerin ve kızların bir damat bulma konusunda uğraş vermek zorunda olduğunu anlatır. Bu amaç uğruna dışarı çıkılmalı, kadın çalışabilmeli, sosyal bir çevresi olmalı vb. Fakat Kahire ve İskenderiye dışında toplumun kızların bir erkekle tanışması için dışarı çıkmasına izin vermemesini bir tezat olarak görür. Yazar bu durumda kızların ne yapabileceğini sorgular ve ardından şu isyanını dile getirir: “Çoğu Mısırlı erkek tamamen deneyimsiz, hiç dışarı çıkmamış ve öncesinde asla yabancı bir erkekle konuşmamış bir kız isterler... O zaman genç kadınlar ne yapacak?... Eğer bir kız üniversite mezuniyetinden sonraki iki, üç yıl içerisinde nişanlanmazsa, zaten o kız kurusu sayılır. Şahsen ben yirmi üçümde satımı zor mal hissine kapıldım” (‘Abdul’âl, 2008: 10).

Eserde kendisine Bride (İngilizce gelin) adını veren yazar, esere neden evlenmek istediğini maddeleyen on beş neden ile başlar. Bu on beş madde Bride’ın tek başına hayatını idame ettirebilecek olsa da yanına bir yoldaş istediğini mizahi bir şekilde özetler.

Ardından ilk talibini anlatır. Bu talip bir doktordur ve bir arkadaşının eşi vasıtası ile evlerine annesi ile birlikte gelmiştir. Yazar bir talibin kız evine gelişinde bile kadın erkek arasındaki şartların aynı olmayışından dolayı yakınlıkla şöyle der: “Damat adayları için böyle bir ziyaret büyük bir olay değil. Duşunu alır, annesi onun için bir gömlek, bir pantolon yıkar ve kız kardeşi her ikisini ütüler. Erkek güzel görünmek zorunda ama daha fazla bir şey yapmak zorunda değil... Buna karşın gelin evi – yani benimki – altüst edilir. Yerler silinir, merdivenler süpürülür, duvarlar fırçalanır, halılar süpürgeyle çekilir, pencere camları silinir, perdeler yıkanır ve bardaklar parlatılır. Ve tüm bu zahmetten sonra gelin adayı – yani ben – bir de kendimi süslemek zorundayım” (‘Abdul’âl, 2008: 18).

Bir fizyoterapist olan aday, annesi tarafından övüldükten sonra birden ayağa kalkar ve taraftarı olduğu Zemâklik’in futbol maçını büyük bir heyecanla televizyondan izlemeye başlar. Bir müddet olanlara anlam vermeye çalışan kız ailesinden şaşkınlığı ilk üzerinden atan Bride’ın annesi olur. “Dürüst olmak gerekirse, şimdi neden futbol izlemek zorunda olduğunuzu anlamıyorum. Ayrıca Zemâlik artık ilk sıralarda değil” (‘Abdul’âl, 2008: 19), der.

Bu cümleye çok sinirlenen damat adayı, tuttuğu futbol takımı üzerine kötü konuşan bir aileye damat olamayacağını belirterek annesini de alıp evden çıkar. Kızın ailesi arkalarından bakakalır.

Ertesi gün aracı olan arkadaşı arayıp neler olup bittiğini sorar. Arkadaşı, tüm bu olayları alttan almalarını ve böyle bir damat adayını kaçırmaması gerektiğini söyler. Çünkü arkadaşına ve toplumun birçok kesimine göre Bride, yaşı otuza geldiği için önüne geleni eksikleri ile kabul etmesi gereken bir dönemdedir. Konuşmalar sonucu arkadaşlıkları biter.

İlk adayın ardından “Ben Bir Hiç Değilim” (‘Abdul’âl, 2008: 21) başlığı gelir. Bu bölümde yazar, toplumun iki yüzü olduğunu; erkek çocuklara istediklerini yapmak konusunda cesaret verilirken, kız çocuklarının küçük yaştan itibaren evlilik konusunda ilmek ilmek işlendiğini vurgular. Toplum bir kız çocuğuna sadece evlenip, çocuk sahibi olduğunda bir değeri varmış gibi davranır. Eğer evlenmeyi başaramazsa ‘kız kurusu’ olarak adlandırılır bu da yetmiyormuş gibi o kadın toplumda dışlanır. Fakat erkek için aynı şartlar söz konusu değildir. Toplumun belirlediği zamanda evlenip evlenmediğine bakılmaz, yaşı ilerlediğinde aşığılayıcı bir isim takılmaz, birçok kişi ile flört etmiş olması önemsenmez hatta evlendikten sonra tekrar evlenmek isteyebilir. Yazar erkeklere hiçbir şekilde toz kondurmayan topluma, kızlara yaptığı baskıdan dolayı ‘iki yüzlü’ şeklinde bir ad vererek adeta toplumdan kendi adına intikamını almaktadır. Bu baskıya örnek olarak şu diyaloglar verilebilir:

C: “İşler nasıl gidiyor?”

D: “Yüksek tahsil yapıyorum, ayrıca doktora tezimi yazıyorum.”

C: “Hayır, yani çocuğun var mı?”

D: “Hayır, henüz evlenmedim.”

C: “Öyle mi, seni zavallı!”

Ya da şöyle:

E: “İşler nasıl gidiyor?”

F: “ Kendime bir arazi aracı edindim.”

E: “Hayır, çocuğun olup olmadığını bilmek istiyorum.”

F: “Hayır, evli değilim.”

E: “Aman Tanrım, seni zavallı!” (‘Abdul’âl, 2008: 22)

Yazara göre hangi sosyal statüde olursa olsun kız çocuklarının doğu toplumlarında evliliğin yerine koyabilecekleri başka hiçbir şey yoktur. Bu bölümde toplumun planladığının aksine evlenmemiş ve çocuk sahibi olmamış kadınların önemli ve değerli oldukları, kendi kişiliklerine sahip oldukları ve kesinlikle bir hiç olmadıkları vurgulanmaktadır.

Bride, ikinci adayı (‘Abdul’âl, 2008: 25) minibüs beklerken görür. Son derece yakışıklı ve iyi giyimli olan aday minibüse onunla birlikte biner. Ona bir süredir kendisini izlediğini ve ondan hoşlandığını söyler. Buna hem sevinen hem de sevindiğini belli etmek istemeyen Bride, ona bu konuları babası ile konuşması gerektiğini ifade eder. Bu konuşmalar esnasında minibüs şoförünün uyarısıyla minibüs ücretini vermediğini fark eder. Ondadan önce davranan genç Bride’a asla bir kadının onun yanında para ödeyemeyeceğini söyler. Beraber minibüsten inerler. Genç, Bride’a ay sonu olduğu için parasının olmamasını anlayışla karşıladığını söyler ve cüzdanında paran yoktur ifadesini yineler. Bride, kendisini etkilemeye çalıştığını mı yoksa gerçekten bu şekilde

mi düşündüğünü anlamlandıramaz ve bu duruma sinirlenir. Her zaman yanında yüksek bir meblağ bulundurduğunu söyler ve kanıtlamak için cüzdanını çıkarıp gence gösterir. Genç hemen parayı alıp sayarak ona inandığını ve eve onu istemeye gelene kadar paranın kendisinde borç olarak kalacağını söyler. Hızlı bir hareketle, muhtemelen minibüs yolculuğu boyunca takip eden bir motorun arkasına binip uzaklaşır. Bir müddet afallayıp yolun ortasında dikilip kalan Bride geçirdiği şoku atlatamadan iş yerine gider. Ve hıçkırarak ağlamaya başlar. İş arkadaşları başına toplanıp ne olduğunu sorduklarında ise sadece soyulduğunu söyleyebilir.

Burada yazarın kendi ifadesiyle 'kanatlarını kıran şey' sadece soyulmak değildi. Genç ona yaklaşırken "Acaba nişanlı mısınız diye öğrenmek istedim. Bana öyle geliyor ki ne nişanlı ne de evlisiniz çünkü yüzük takmıyorsunuz. Ama emin olmak zorundayım" (Abdul'âl, 2008: 26) demişti. Çünkü böyle bir kızı evlilik vaadi hissettirerek kolayca tuzağına düşürebileceğini biliyordu. Üstelik son sahnede cüzdanın boş numarası eğitilmiş birinin düşeceği bir numara değildi. Evlenebilmek uğruna böyle bir duruma düşmek yazara ağır gelmişti. Bu yüzden ilk etapta annesi dışında kimseye olayı anlatamamıştı.

İkinci adaydan sonra Zerafet ve Kadınlık üzerine (Abdul'âl, 2008: 31) başlığı gelmektedir.

Bu bölümde yazar, zerafet ve kadınlık kavramları üzerinde durur ve bu kelimelerin gerçek anlamlarında kullanılmasının Mısır aile düzeninde imkansız olduğuna dair bir eleştiri sunar. Örneğin yazar, kadınlık kelimesini ilk olarak Mısır'da ünlü bir aktör ve aktristin yer aldığı "Zeytin Dalı" filminde duymuştur. Filmde erkek aktör arkadaşları ile buluşmak için bir kafeye gider ve sürdüğü parfüm arkadaşları tarafından çok beğenilir. Parfümün adını sorduklarında ise 'kadınlık' cevabını verir. Yazar burada kastedilen manayı anlamlandıramamakla birlikte daha sonra bu kelimenin 'Marilyn Monroe' gibi kadınları tanımlamak için kullanıldığını fark eder. Fakat Mısır'da bu kelimenin tanımına uygun bir kadın araştırmış ama rastlayamamıştır. Belki evlilik öncesi çağda bu tanıma uyan zarif ve kadınsı kişiler bulunabilir fakat yazara göre bu kişiler Mısır sosyal hayatından habersiz olmalıdır. "Hiç günlük yaşam deneyimlememiş, hiç toplu taşıma araçlarını kullanmamış, hiç kur yapılmamış, arsız tiplere karşı kendini hiç savunmamış ve engel koymamış. Muhtemelen hiç çalışmamış, hiç iş arkadaşlarıyla münakaşa etmemiş, hiç kendi düşüncesini savunmamış ve hak aramak için çaba sarf etmemiş veya baskıya karşı koymamış" (Abdul'âl, 2008: 33).

Evlendikten sonra ise 'kadınlık' kavramına uymak bir kadın için neredeyse imkansızdır. "Yaklaşık olarak benden beş yaş büyük olan kuzenim Menâl hakkında konuşalım. O dört yıldır evli. Evlilikten önce çok güzeldi ve bariz kadınsıydı. Ancak evlilikten sonra kadınlığın nerede kaldı Menâl? Evlilikten sonra hemen hamile kaldı. Çok fazla kilo aldı... Doğurduktan sonra bebek ağladığı için tüm gece boyunca ayaktaydı ve gündüzün kocası yemek yemek istediğinden ona hizmet etmek zorunda olduğu için

de dinlenemiyordu. Eskiden parfüm ve makyaj için harcadığı tüm parası şimdi sadece üç şeye gidiyordu: Çocuk bezi, çocuk bezi ve çocuk bezi. Açıkça insan hemen Menâl'ın yirmi dört saat ayakları üzerinde olduğunu görebilirdi. Ama ne zaman başı herhangi bir yerde yastığı hissetse, hemen uyuya kalırdı ve horlaması sokağın sonundan duyulurdu” (‘Abdul’âl, 2008: 32)

Yazara göre Mısır’da gerçekleşen bir evlilikte tüm yükü sırtlayan kadınlar, bu yükün altında ezilirken, evlilik öncesinde sahip oldukları zerafet ve kadınlık özelliklerini kaybediyorlar. Ve erkekler onlara yardımcı olup, yüklerini hafifleterek biraz olsun kendilerine zaman ayırmalarını sağlamak yerine sürekli şikayet edip evlilik öncesi teklifte bulundukları kızları özlemekle yetiniyorlar. Yazar zerafet ve kadınlık kadar eğitim ve kişiliğin önemine de vurgu yaparak bu bölümü “Zeytin Dalı” filmine gönderme yaptığı sözüyle noktıyor; “Kim hayatı boyunca kadınlık arzularsa, öyleyse kendine bir şişe parfüm alsın”(‘Abdul’âl, 2008: 34).

Üçüncü aday Bride’ın annesinin arkadaşı Tant Haşeriyye (Meraklı teyze) adını verdikleri kişi aracılığıyla evlerine geliyor. Tant Haşeriyye damat adayını yere göğe sığdıramıyor. Aday için özgür biri olduğunu bu yüzden ailesiyle değil kendi başına geleceğini ve ‘tam bir erkek!’ olduğunu vurguluyor. Bride orta derece bir makyaj yapıyor. Eğer makyaj seven biri ise artırılabilir değilse silinebilecek derecede. Tüm hazırlıklardan sonra aday geliyor. Gerçekten dış görünüş önemli değil dedirtecek derecede tüm fiziki kusurlara sahip olan aday, çok uzun boyu ile dikkat çekiyor. Bride kendine iç güzelliğin önemli olduğuna dair telkinler vererek heybetli dış görünüşün saygın olduğu konusunda karar kılıyor. Herkes şaşkın bir şekilde gelen talibe bakıp kalmışken, o gayet rahat aileyi oturmaya davet ediyor. Birkaç edep dışı davranışından sonra hiç susmadan aklına gelen her konudan karşısındaki kişilere konuşma fırsatı vermeden yerli yersiz konuşuyor. Bir müddet adayın saçma konuşmalarını dinledikten sonra Bride’ın babası verecek kızının olmadığını söylüyor. Cevaben damat adayı; “Ben Fransız kaldım. Ciddi misiniz? Ya da şaka mı yapıyorsunuz? Bu muhtemelen aptalca bir şaka. Bu arada şaka-nokta-com yayını izlediniz mi?” (‘Abdul’âl, 2008: 40) Bu cümleden sonra baba onu omuzlarından tutup merdivenlerden yuvarlıyor. Bu şekilde Bride’ın üçüncü kısmeti ile evlenme hayali de suya düşüyor. Yazar burada genç kız olarak Bride’ın belki de kendi durumunda olan pek çok kızın evlenmek uğruna hayallerinin çoğundan (fiziki görünüm gibi) vazgeçmek durumunda kaldığını vurgularken aynı zamanda evlenebilmek için her durumda uyumlu olması gerekenin (makyaj konusu gibi) genç kızlar olduğuna dair bir eleştiri getiriyor. Yani genç kızlar bir anlamda kişiliklerinden vazgeçerek kendilerini damat adaylarının isteklerine ve yaşam koşullarına uymak zorunda hissediyor.

Terbiyeli Kızlar (‘Abdul’âl, 2008: 41) bölümünde yazar üniversite yıllarından bahsediyor. Bu yıllarda annesi ve akrabaları tarafından asla bir ilişki yaşamaması gerektiği vurgulanmış olduğundan bu emre uygun yaşamıştır. Üstelik bunu sadece kendi aşk hayatında uygulamamış, arkadaş gurubuna da başkanlık ederek bir hataya

düşmemeleri konusunda gözcülük etmiştir. Erkek arkadaşı olan veya bu duruma makul bakan kızları 'terbiye almamış' olarak niteler. Kendisininse kontrol edilmek zorunda bile olmadığını zira yanına konuşmak için yaklaşan her erkek öğrenciyi azarladığını söyler. Örneğin;

O: "Affedersiniz."

Ben: "Evet?"

O: "Size bir şey sorabilir miyim?"

Ben: "Kimyasal farmakolojiye ilişkin?"

O: "Hayır."

Ben: "Organik kimyaya ilişkin?"

O: "Hayır."

Ben: "Biyokimyaya ilişkin?"

O: "Hayır."

Ben: "Zehirler?"

O: "Hayır."

Ben: "Üzgünüm, o zaman konuşacağımız bir şey yok."

Gururla başımı kaldırdım ve onu olduğu yerde bıraktım" ('Abdul'âl, 2008: 43-44).

Böylece beş yıl sona erer ve fakülte biter. Görücü usulü damat adayları eve gelip gitmeye başlar. Bir seferinde halası ile evde sohbet ederlerken halası ona: "Bir erkek öğrenci ile arkadaşlık etseydin şimdi bu stresli damat adayı arayışı gereksizdi" ('Abdul'âl, 2008: 45) der. Bu cümle yazarın tüm benliğini sarsar. Halası ise bunun gayet normal bir davranış olduğunu ve pek çok kızın bu şekilde evlendiğini söyler. Bunun üzerine yazar halasına çocuğun niyetini nasıl anlayacağını sorar. Halası bunun çok basit olduğunu, ilişki esnasında niyetini anlayabileceğini söyler. Bütün tabuları başına yıkılan yazar, toplumun iki yüzü olup olmadığını veya son yüzüne vurulan gerçeklerin bir oportünizm mi olduğunu ya da yetiştirilme tarzının temelini mi teşkil ettiğini sorgular.

Dördüncü aday ('Abdul'âl, 2008: 47) yine Tant Haşeriyye'nin aracılık yaptığı, fantastik olduğunu ve dünya üzerinde ikinci bir eşinin olmadığını iddia ettiği biridir. Dubai'de yaşamaktadır ve üniversitede spor bölümünde asistandır. Tant Haşeriyye'nin iddiasına göre çok zeki olduğu için mühendislik de okumaktadır. Hem meslek sahibi olup hem de öğrenci olması Bride'a tuhaf gelse de ertesi akşam yedi de adayın gelmesini kabul eder. Ertesi gün kız evinde tüm hazırlıklar yapılır ve saat yedi olur. Aday yedi de gelmez ve saat ilerler. Aday gecikince Bride'ın babasının gerginliği giderek artar, yüzü asılır. Annesi ise onu sakinleştirmeye çalışmaktadır. Sonunda, saat ona çeyrek kala zil çalar. Aday ve Tant Haşeriyye içeri girer. Gecikme için özür dilemeyen aday, sürekli gülmektedir. İşin iyi tarafı ise küçük bir çiçek demeti ve bir hediye paketi ile gelmiş olmasıdır. Annesinin telkinleriyle olay çıkarmayan babası ve ev ahalisi arasında evlilik dışında sıradan bir

sohbet yapılır. Aday ile daha sonra tekrar görüşmek için randevulaşılır. Bu şekilde olması Bride'ın ailesinin kararıdır. Çünkü her damat adayı kısa kalıp gitmektedir. Bu durum komşular ve tanıdıklar tarafından Bride'da bir sorunun olabileceğinin düşünülmesine yol açabilir. Bu fikir Bride'a saçma gelse de ailesine itiraz edemez. İkinci randevuda damadın Dubai saatine göre geldiğini düşünen aile saatin gecikmesinden ötürü problem yaşamaz. Aday ve Tant Haşeriyye tekrar gelir. Konuşma esnasında annesi hediyeye gerek olmadığını söyleyip teşekkür eder. Aday önemli olmadığını köyünden küçük bir şey olduğunu söyler. Köy kelimesini duyunca baba sorgulamaya başlar ve aday Dubai'de değil Riyad'da yaşadığını söyler. Bunun üzerine aile Suudi Arabistan'daki Riyad ile ilgili sorular sormaya başlar. En sonunda damat adayının Arabistan'da değil Dimyat'da bir köy olan Riyad'dan bahsettiği anlaşılır. Üstelik spor bölümünde asistan değil öğrencidir ve bölümde başarılı olamadığı için fakülteden atılmıştır. Bu sefer sadece damat adayı değil Tant Haşeriyye'de merdivenden aşağı atılır.

Yazar bu bölüme hayallerini süsleyen, rüyasında gördüğü bir aktrist ile randevulaşırken uyandırılması ile başlamıştır. Annesi Tant Haşeriyye'nin geldiğini söyleyince aslında yine başına bir felaket geleceğini anlar, fakat ailesinin ve toplumun evlenme baskısından dolayı hayır kelimesini cevap olarak kullanamaz. Bunu: "Peki, Tant. Söyle bakalım, bu harika damat adaylarını neden kendi kızlarıyla tanıştırmıyorsun?" (Abdul'âl, 2008: 50) cümlesinden anlayabiliyoruz. Aslında düşlerini süsleyen damat, aktör veya ona benzer biridir ama gerçekte 'evli' unvanını alabilmek için gelen her aday ile muhatap olmak durumundadır. Gördüğü her kusuru da kendince kamufle etmeye çalışmaktadır. Kendisinin ise fiziki ve eğitim bakımından bir kusuru olmamasına rağmen, adayların ziyaretinin kısa olmasında dahi kusurun onda olduğu algısı oluşturulmuş ve bu yüzden aday eve iki kez davet edilmiştir.

Mücadeleci Mısırlı Kadınların Savunması Adına (Abdul'âl, 2008: 57) bölümünde yazar, Mısırlı evli erkeklerin eşlerinden sürekli şikâyet halinde olduklarından bahseder. Henüz evlenmemiş olmasına karşın kendisini de bu kadınların arasında görür ve bu yüzden savunma ihtiyacı hisseder. Yazara göre aslında kadınlar evlilikte sadece bir hayat yoldaşı ve yaslanacak bir omuz ararlar. Evliliğin tüm yükü kadınların omuzlarındadır. Ev işleri, çocuk büyütme, ödev yaptırma, terbiye verme, yemek pişirme, ev için alışveriş vs. tüm gün yoğun tempo ile bitkin düşmüş olan kadına kocasının kurduğu cümle: "Bu kılıkla mı kocanı karşılıyorsun?... Tüm gün yapacak bir şeyin yok, değil mi?" (Abdul'âl, 2008: 59) Bir müddet sonra kadının sabrı tükenip sinir patlamaları yaşadığında kocası bu duruma anlam veremez ve hayret eder. Tek problem kadının ihmal edilmesi değildir. Kendi rahatı uğruna kadından sürekli bir şeyler istemeyi alışkanlık haline getirmesi de önemli bir sorun teşkil eder: "Erkeğin sırada durmak zorunda olduğu her yerde, zincir kısa olduğu için kadın tarafında sıraya girmesini kadından ister. Fakat kadının sırada dürtülmesi ve itilmesi umurunda bile olmaz. Sonunda biletlerle geldiğinde, erkek ona sorar: "Bunca zamandır ne yaptın?" Ve minibüste kavga söz konusu olduğunda, erkek

kadını ileri sürer, ama insanlara karşı sanki onu dizginlemek istiyormuş gibi yapar ve der: "Karışma!" Yani gerçek bir erkek! Gerçekte kadının arkasına saklanır" ('Abdul'âl, 2008: 59).

Bu duruma bir de dinin alet edilmesi işin bir başka boyutudur: "Tabii ki senin maaşına ihtiyacım yok ama televizyonda şöyle diyen bir şeyh gördüm, eğer kadın aybaşında maaşını kocasına vermezse ona lanet olsun. Senin için korkuyorum, sevgilim..." ('Abdul'âl, 2008: 59) der. Fakat maaşı alır almaz davranışları tamamen değişir. Kadına az bir para verir ve mükemmel hizmet ister. Evin ihtiyaçlarını görmezden gelir. Bununla da kalmayıp arada kadından borç ister.

Buna karşın kadın kocası uyuduğunda ceplerini karıştırdığı zaman ona hırsız denir. Veya beş cüneyhlik bir malı on cüneyh deyip üzerini biriktirdiğinde ve dar zamanda ortaya çıkardığında kadın soyguncu damgası yer.

Yazar hiciv ve mizah yolu ile anlattığı bu büyük problemlerin sonucunda bu kadar memnuniyetsizliğe karşın erkeğin eşinden neden boşanmadığını şöyle açıklar: "Ama gerçek erkek, yani iyi Mısırlı koca, sadece konuşur. Karısıyla kavga eden, sonra gaz yağını karısının üzerine boca eden ve onu yakan Hintli gibi değildir. Karısını ateş ederek öldüren, onu herhangi bir nehre atan ve sonra polisle beraber onu arayan bir Amerikalı gibi de değildir. Kavgada karısına şöyle diyen bir Fransız gibi de değildir: "Kendine yeni bir sevgili bul, belki bu seni rahatlatır." Mısırlı erkek konuşur ve hiçbir şey yapmaz... ama kendini baskı altında hisseder" ('Abdul'âl, 2008: 61).

Beşinci talip ('Abdul'âl, 2008: 63) Eymen adlı bir iş arkadaşıdır. Eymen fiziki olarak dikkat çeken, giyim kuşamına özen gösteren ve on dört evlenmek isteyen kadının yanında çalışan tek erkek eczacıdır. Eymen işe başladığından beri eczacı hanımlar randevuya gidiyormuşçasına kendilerine dikkat ederek işe gelmektedir. Tüm bu ihtişamın ve meraklı gözlerin arasında Eymen bir gün Bride'ın yanına gelir ve bir şey konuşmak istediğini söyler. Bride ise konunun ne olduğunu sorar ve net cevap alamaz. İşten sonra konuşabileceklerini söyler. Eczanede tüm kadınlar kıskançlık ve meraktan gün boyu fısıldaşırlar. Çıkış saati geldiğinde kimse yerinden kalkmaz. Bir anda herkes Bride'a düşman kesilmiştir. Sadece arkadaşı Nuhâ ona destek olur ve her şeyin gönlünce olması temennisinde bulunur. Kimse işten çıkmayınca Nuhâ duruma el atar ve "çıkılmıyor musunuz?" der. Herkes bir bahane uydurur. Sonunda bu duruma katlanamayan Bride, bir hışımla kalkar ve "Dr. Eymen?" O irkildi. "Evet?" "Sizinle kısa konuşabilir miyim?" ('Abdul'âl, 2008: 66) der. Bu cesareti nereden bulduğuna kendi de şaşırın Bride, Eymen'i hastanenin kafeteryasına götürür. Tabii tüm iş arkadaşları da onları takip eder. Eymen utancından bir türlü konuya giremez. Bride'ın cesaretlendirmesi ile sonunda derdini söyler: "... Çalışma arkadaşımız Nuhâ. Onunla dost olduğunuzu fark ettim. Bu yüzden Nuhâ'nın evlenmek isteyip istemediğini sormanızın en doğrusu olacağını düşündüm" ('Abdul'âl, 2008: 68).

Eymen Bride'ı aracı yapmak istemiştir. Sinirden deliye dönen Bride, Eymen'e öyle bir çıkışır ki, Eymen korkudan adeta siner. Bride kafeteryadan çıkar sonra masada bir şey unuttuğu için geri döner ve: "Şimdi, Doktor Bey, en iyisi hanımefendi Nuhâ ile kendinizin konuşması, yani yüz yüze. Bu konu için aracılığa ihtiyaç yok. Şimdi affedersiniz lütfen!" ('Abdul'âl, 2008: 70) der. Bride daha sonra ne olduğunu tam olarak bilmemektedir. Eymen Libya'ya gider ve oradan bir kız ile evlendiğini duyarlar.

Happy Valentine (Sevgililer Günü) ('Abdul'âl, 2008: 71) başlığında yazar bu kavramın yozlaştığını ve ilişkilerin eskisi kadar romantik olmadığını vurgular. Sevgililer günü olduğu için tüm sokaklar kırmızı renkli eşyalarla donatılarak yazarın değimiyle 'domates sosuna' benzemiştir. Sevgililer günü bazı insanlar için bir anlam ifade etmemektedir. Örneğin 'Madam' adını taktıkları eczanede tek evli olan kadına Madam Sündüs'e kocası sürpriz yapmıştır. Madam Sündüs ise mumları masa örtüsüne direk koyduğu için ve gülleri reçellik almadığı için kocasını azarlamıştır. Ertesi gün iş yerine geldiğinde Nuhâ, Madam Sündüs'e sevgililer günü olduğunu söyleyince kadın eşinin davranışlarına anlam vermiştir. Bride da bu yüzden her yerin kırmızı olduğunu fark etmiştir. Bunun üzerine düşüncelere dalan Bride, sevgililer günü kendisi için bir anlam ifade etmese de bugün yanında bir sevgilisi olmasını istediğini fark eder. Aynı zamanda fark ettiği şey eski romantizmin günümüzde kalmadığıdır. Örneğin Şâdiye adlı ünlü aktristin başrol oynadığı bir Mısır filminde iki sevgili birbirlerini trende kaybeder ve tüm çabalarına rağmen bulamaz. Ve tam yirmi senelerini birbirlerini aramakla geçirirler. Günümüzde böyle bir şey mümkün müdür? Teknolojinin ilerlemesi bir yana yirmi sene iki kişinin birbirini beklemesi yazara göre olanaksızdır. Yazar bu konuya şöyle bir örnek verir: "Öğleden sonra hastaneden ayrıldığımda yürüyüşe çıkmak istedim... O esnada kırsal kesimden iki kız gördüm. Bir tanesi diğerine şöyle dedi: "Ona kalp mi yoksa oyuncak ayı mı almalıyım, ne dersin?"

"Oyuncak ayı? Deli misin? Ama o bir erkek, erkeklerin oyuncak ayılarla oynadığını mı düşünüyorsun?"

"Bilmiyorum. Kalp hoşuma gitmedi. O çok küçük... küçücük."

"Peki, her ikisini de alsan?"

"Her ikisini. Deli misin? Onunla evlenmek istediğime mi inanıyorsun?"

Bu işte sizin onu böyle kutladığınız sevgililer günü. Elbette bu konuda vicdan azabı çekmiyorsunuz ('Abdul'âl, 2008: 74).

Altıncı aday ('Abdul'âl, 2008: 75) Bride'ın her Perşembe evlerine babasıyla playstation oynamak için gelen, adı Dusûkî olduğu için Disko diye seslendiği, babasının arkadaşı tarafından getirilir. Talipleri konusunda artık endişeye düşmeye başlamış olan Bride, bu seferki adayın farklı olacağı, işin olumlu sonuçlanacağı konusunda annesi tarafından ikna edilir. Aday bir polis memurudur. Prestijli birinin eşi olma düşüncesi Bride'ın hoşuna gider.

Damat adayı eve geldiğinde ciddi tavırları ve etrafa korku saçan bakışları ile dikkat çeker. Çantasından altın bir çakmak çıkarır ve önce Bride olmak üzere tüm aileye çakmağı tutturur. Disko amca da çakmağı tutmak isteyince ona izin vermez. Tekrar gelmek üzere birdenbire evden çıkıp gider. Ardından donakalan ev halkı, annenin ağlamasıyla kendine gelir. Annesi Bride'a en ufak tartışmada hapsi boylayacağını söyleyerek bu evliliğe karşı çıkar. Babası ve Bride onu sakinleştirmeye çalışırlar. Bride işe gittiğinde başta bekçi olmak üzere onu gören personel başını çevirir veya imalı bir şekilde kafa sallarlar. Personel müdürü onu yanına çağırır ve tuhaf sorular sorar. Ne olduğunu anlayamayan ve endişe içinde kalan Bride'a personel müdürü bir gün önce ahlak müfettişliğinden bir memurun onu araştırdığını anlatır. Durumun farkına varan Bride koşarak eve gelir ve olanları annesine anlatır. Anne hemen babasını arar, o da Disko amcayı. Akşam Disko amca, aday ile geldiğinde babası kızgın bir şekilde bekar bir kızı ahlak polisine sorgulatmanın ne demek olduğunu sorar. Aday da gayet normal olduğunu sadece Bride'ı değil tüm aileyi sorgulattığını çünkü parmak izlerinin olduğunu söyler. Parmak izlerini çakmağı tutturarak almıştır!

Tabii ki parmak izi alırken izin almamış erkek olduğu için aday olduğu gelin ve ailesi hakkında bu şekilde bilgi toplamayı kendinde hak görmüştür. Üstelik insanları iş yerlerinde ne duruma düşüreceğini önemsemez ve özür dileme girişiminde de bulunmaz. Yazar tüm bu konuları dile getirirken artık kendisinin de olup bitene şaşırmadığını fark eder.

Bakış Açısına Sahip Şair ('Abdul'âl, 2008: 91) adlı bölümde Bride, yaşadıklarının onu derinden sarstığını anlatır. Her ne kadar mizahi bir dil takınıp anlattığı için okuyucular tarafından olayları hafife aldığı düşünülse de kalbi sıkıştığı için EKG çektirecek duruma gelmiştir. Üstelik bu durum altı ayda tekrarlayan bir haldedir. Yazar yaşadıklarının kendisinde derin bir depresyona yol açtığını belirtir. Yine düşünceler içerisindeyken üniversite yıllarındaki günlüğü eline geçer. Defter ona tam on iki yıl önce üniversiteye başladığını hatırlatır. Defterde fakültede yaşadığı güzel olaylar ve kazaları not almıştır. Defterin son bölümünde şiirlerini bulur ve eskiden şiir yazdığını hatırlar. Hatta bir sınavda cevapları bilmediği için sınav kağıdına bir şiir yazar ve dersin hocası şiiri beğendiği için kendisine geçer not verir. Fasih ve Ammî dilde yazılmış olan şiirler arasında adeta bugününü önceden hissettiği bir şiirini bulur:

"Ne bir at ne de eşek sırtında
Beyaz bir şövalye istemiyorum
Ne şirin bir tatlıyı
Ne de güçlü bir kashıyı
Ve ne de bana
Gün boyu rüya gibi ve romantik

İltifatlar yapan birini

Eğitimli ve karakterli birini istiyorum

Beni anlayan ve düşüncelerimi

Paylaşan. Bride,1999 (‘Abdul’âl, 2008: 94-95).

Yedinci aday (‘Abdul’âl, 2008: 97), Bride’ın apartmanında oturan Emânî adında bir komşu tarafından getirilir. Daha önce komşunun kocasının erkek kardeşini reddeden Bride, bu sefer dindar bir talip ile karşı karşıyadır. Aday için tüm dolabını boşaltır. Hiçbir kıyafetini uygun bulmaz. En son beyaz, tarihi bir kumaştan kendisine elbise diker ve makyaj yapmaz. Bu yüzden babası bile onu tanımamıştır. Aday iki kız kardeşi ile gelir. Bride, fiziksel olarak adayı beğenmese de her zamanki gibi olumsuz yönleri kafasında olumlu olarak değiştirir. Örneğin çok kıllı bir yüzü vardır. Bride kel olmasından iyidir diye düşünür: “Beni sadece bekarlar vitrininden alsın yeter!” (‘Abdul’âl, 2008: 105) Sohbet devam ederken adayın her şekilde aileyi ikna edeceği belli olmaya başlar. Bu esnada arabasının kornası çalar, kapatmak için balkona gider. İki kız kardeşle yalnız kalan Bride, onların nefret dolu bakışlarından ürker. Kadınlar ona asla bu adamla evlenmemesi gerektiğini yoksa çok kötü şeyler olacağını söyler. O arada balkondan içeri gelen adaya annesi neden kız kardeşleri ile yaşadığını sorar. Aday ise onların kardeşi değil eşi olduğunu ve her birinden üçer çocuğu olduğunu söyledikten sonra Bride’ın babası tarafından evden kovulurlar. Kovulmalarına çok sevinen iki kadın için Bride şöyle bir yorum yapar: “Bu mütevazı salonumuzda sevinç çığlıkları atılan ilk seferdi” (‘Abdul’âl, 2008: 111).

Yazar bu bölümde komşuların aşırı meraklı hallerinden bunaldığını mizahi bir dille anlatır. Komşuların evlilik hakkındaki soru ve duaları sonucu bazen evin kapsından apartmanın kapısına gitmek on beş dakikayı bulmaktadır. Tüm bunların yanında bir kadın olarak yaşam standartlarından tutun kişiliğe kadar damat adayına her konuda uyum sağlamanın ağır gelmesi ve talibin tüm bunları yapmasına hiç gerek yokken bir de üçüncü eş aramaya rahatça gelebilmesi yazarı şoka uğratmıştır. Toplumun tamamı kadınlarla ilgili aynı düşüncededir. Örneğin komşu Emânî eğer getirdiği aday olmazsa, daha önce talip olan boşanmış kayını için hapisten çıkınca belki evlenirsiniz diye rahatça söyleyebilmektedir. Yani adamın hapse girip daha önce evlenmiş olması mesele değil ama bir kadının bekar olması toplumda büyük meseledir. Yaşı geçtiği için de kriter aramaması gerekir.

Bir Damat Nasıl Oltaya Getirilir? Başlığı (‘Abdul’âl, 2008: 113) aynı zamanda ünlü bir kitabın da adıdır. Böyle bir kitabın olduğunu duyan tüm bekar kadınlar kitabı satın almak için çaba harcar. Bride ise yalan söyleyerek müdüründen izin alır ve kitabı birkaç kitapçıda soruşturur. En son bir kitapçıda bulur fakat üç cüneyh olan kitaba satıcı otuz dolar fiyat biçer. Bu esnada daha önce yirmi dolar talep ettiği bir kadın müşteri hızlıca dükkana gelir ve satıcı pazarlığı kızışturmaya çalışır. Bunun üzerine diğer kadın müşteri

Bride'a: "Lütfen, tatlım, ne zor bir durumda olduğumu bilmiyorsunuz. Dört kızım var. Onları otuz yaşına gelmeden önce evlendiremezsem kendimi öldüreceğim. Lütfen, lütfen, anneniz yok mu? Lütfen bu kopyayı bana bırakın ve bana telefon numaranızı verin. Tüm dört kızım evlendiğinde sizi arayacağım ve kitabı size vereceğim" ('Abdul'âl, 2008: 118), der. Yani bu süre bir önceki kitapçının teklif ettiği bir yıllık bekleme süresinden bile uzundur!

Bu bölümün devamı niteliğindeki Haydi, Balğa! Bölümü ('Abdul'âl, 2008: 121), Bride'ın kitabı bulmakta umudu kalmadığı için, kitabın başlığının kısaltması ile bir grup oluşturması (BDNOG) ile başlar. Evlenmek isteyen bir grup kız, alt kategorilere ayrılır: "İlki kitabı arayacaktı. Diğer kızlar mutlu bir evliliği olan kadınlardan bilgi toplayacaktı. Üçüncü alt grup topladığımız tüm bilgileri bir araya getirme ve anlaşılması kolay olarak özetleme görevini üstlenen kızlardan oluşuyordu" ('Abdul'âl, 2008: 121). Bu şekilde ileride kendilerinin bile bir kitap çıkarabileceğine inanan Bride, kitabı arayıp bulamayınca ikinci guruba katılır. Babaannesinden başlamak üzere akrabalarına eşleri ile nasıl tanıştıklarını sorar. Cevaplar günümüz dünyasında uygulanabilecek türden değildir. Örneğin babaannesi kilden su testilerini doldurduğu günün akşamı eve beş kismet birden gelmiştir. Bride da buna muadil olarak balkonda tüm gün çiçekleri sular. Ama işe yaramaz. Bir halası kırmızı mini etek ve topuklu çizme giyerek sokaklarda dolaşınca kismetleri gelmiştir. Bride ise kırmızı topuklu çizme giyip sokağa çıkar ama gelen giden olmaz. Rukiye adlı halası eşine tokat atıp, taciz ettiğini ileri sürerek nezarete attırır. Çünkü o devirde sokaklarda polisler vardır. Bu davranıştan etkilenen adam onunla evlenmiştir ve hala dayak yemektedir. Bride sokağa çıkar, birini gözüne kestirip elini kaldırır. Adam bıçak çıkarıp telefonunu çalar. Çünkü artık sokaklarda polis yoktur. Şu anki neslin şanssızlığı tüm imkanların değişmesidir. Toplanan kızlar gurubu, yukarıdakileri ve daha fazla tavsiyeyi denemiş ve başarısız olmuştur. Ve grubun dağılmasına karar verilir.

Bir önceki kismet ile sekizinci aday ('Abdul'âl, 2008: 129) arasında uzun bir süre geçmiştir. Bu sırada Bride, tüm gelin adayları gibi işitme, görme ve koklama duyularını keskinleştirmiştir. Örneğin her telefon konuşmasında "çok şükür kız iyi" veya "henüz değil" gibi cümleleri duyunca kulak kesilir. Yanında oğlu olan hastalara kibar davranır ya da parfümü fazla sürmüş genç erkeklere dikkat eder. Fakat sonuç yine negatiftir. Tüm olumsuzluklara rağmen eski araçlarını gözden geçirirken Ümmü Mahrûs adlı sütçü kadın imdadına yetişir. Üstelik damat adayı kendisine ait muayenehanesi olan bir doktordur. Fakat bu sefer Bride'ın annesi, yeni bir şokla karşılaşmamak için damat adayının mekanına gitmeye karar verir. Bu durum Bride'ı çok mutlu eder çünkü ilk defa hazırlık yapması gereken karşı taraftır. Muayenehananın adresini soruşturur. Sürpriz bir ziyaret yapmak ister. Ama aracı kadın hazırlanması ve onları iyi karşılaması bahanesiyle doktora haber verir. Buna çok sinirlenen anne, yine de ziyareti gerçekleştirir. Dışarıda lüks bir araba vardır. Sekreterden hastalara kadar herkes onları selamlar, iyi dileklerini sunar. Doktor ise genç, uzun boylu, yakışıklıdır. Açık renk saçları, yeşil gözleri, gamzeleri

ve cana yakınlığıyla anne kızı adeta büyüler. Bu sefer anne bile bu işin olacağından emindir. Bu sırada aracı kadın doktorun iadeyi ziyaret yapmak istediğini söyler. Tüm şartları kabul etmiştir ve bu aileden daha iyisini bulamayacağını söylemiştir. Anne artık akrabaları arayıp ufak ufak olanları çıtladır. Bride ise çok heyecanlıdır. Öyle ki heyecanı içine sığmaz ve bu durumu birine anlatmak ister. Kime söyleyebileceğini gözden geçirir ve arkadaşı Nuhâ'da karar kılar. Hemen taksiye atlayıp Nuhâ'nın öğleden sonra çalıştığı eczaneye gider. Girer girmez eczanenin gereğinden fazla temiz ve Nuhâ'nın da çok sık olduğunu fark eder. Nuhâ söylemek istemese de sonunda görücü geleceğini itiraf etmek zorunda kalır. Üstelik aday pilotur. Bride hem bombayı patlatamamış hem de Nuhâ'nın kısmetinin kendisinininkinden daha havalı olduğunu fark etmiştir. Bir de Nuhâ ona üzülmemesini, damadın arkadaşlarından kendisine bir tane ayarlayacağını söyler. Bride buna çok sinirlense de sonunda eczaneden çıkıp gider.

Doktor söz verdiği zamanda, tek başına gelir. Sohbet gayet iyi geçer. Nişanı hemen yapmak istediğini, ailesinin Emirlik'te olduğunu ve nişana geleceklerini söyler. Bu durum annenin içine kurt düşürür ve Bride'ı işe yollayıp tüm gün telefonla soruşturma yapar. Bride işten geldiğinde annesini bıraktığı gibi telefonun başında, boş boş bakarken bulur. Annesi ona doktorun evli ve bir de çocuğu olduğunu öğrendiğini söyler. Hemen kalkıp muayenehaneye giderler. Orada farklı bir kişi oturmaktadır ve geçen seferki gibi kimse onlara sevgi gösterisinde bulunmamıştır. Durumu anlattıklarında asıl doktor içeri girip kulağından tuttuğu oğlunu getirir ve onların önünde oğlunu paralar. Çocuk kaçar. Anne kız kendi dertlerini unutup doktoru sakinleştirir ve adam olanları anlatır. Oğlu senelerdir üniversiteyi uzatmaktadır. Babasının kimliğini, imkanlarını, diplomalarını ve kendi yakışıklılığını kullanıp kızları kandırmaktadır. Ailesinin Emirlikte olduğunu söylediği kızlarla nişanlanıp gezip tozmaktadır.

Bride tüm şahit olduklarından sonra hissizleştiğini fark eder. Ne kendi haline üzülebilir ne de Nuhâ'nın nişanlanacak olmasına. Ertesi gün işe giderken arkadaşlarına olanları anlatmayı, onların kendisini teselli edip, iyiliği için dualar etmesiyle teselli bulacağını düşünür. Fakat işe gittiğinde düşündüğü senaryonun başrolünde Nuhâ vardır. Pilot onu kandırmıştır ve arkadaşları onu teselli etmektedir. Kendi meselesini açamayan Bride, Nuhâ'nın yanına giderken Madam Sündüs'ün gamzeli bir doktordan bahsettiğini duyar. Kadın Nuhâ'ya doktoru kendisinden başkasına yakıştıramadığını söyler. Bride düşünür. Bunu dostuna reva görmez. Tam gerçekleri söylemek için davranacakken Nuhâ'nın şöyle fısıldadığını işitir: "Bilhassa bundan Bride'a bahsetmeyin, çünkü onun nazarı değer" (Abdul'âl, 2008: 146).

Bu bölümde Bride'ın sevincini, kızgınlığını, hayal kırıklığını, duygusal olarak tüm iniş çıkışlarını yazar okuyucuya hissettirmiştir. Evlenmeye ilk kez bu kadar yakın hisseden Bride, hem sevinmekte hem de sevincini gizleyerek olanların büyüsunün kaçmasından korkmaktadır. Sahte doktorla tanışmaya gittiğinde onun kendisinden güzel olduğunu, bu durumun dedikodusu olacağını ve hatta nikah masasında gelinden güzel damat

görenlerin ne hissedeceğini düşünür. Bu durum bize Mısır'da evlenmenin kişisel sebepler kadar toplumdaki statü açısından her değerin üstünde olduğunu gösterir. Her ne kadar içerisinde kışkırtma amacı olsa da heyecanını paylaşmaya değer gördüğü tek arkadaşı Nuhâ'dan intikamını ise gamzeli doktor hakkında bildiklerini söylemeyerek alır.

Kız Kuru (Abdul'âl, 2008: 147) bölümünde yazar, bu tabirin evlenmekte geç kalan kızlara söylenmesinden ziyade bir hakaret sözcüğü olduğunu belirtir: "birinin tanıdığı ya da tanımadığı birine kötülükten duyduğu mutluluktan söylenir" (Abdul'âl, 2008: 147). Eğer kişi ünlü bir sanatçıysa, 40 yaşını da geçse kimse böyle bir kelime kullanmaz. Fakat eğer tanınmış bir kişi değilse bu ifade herkesi eğlendiren harika bir tanımdır. Yazara ilk kez 22. yaş gününde söylenmiştir. Bu duruma güzel bir örnek olarak yazar: "bu tutum tıpkı birinin otobüste soyulduğunda başka birinin içinden gizlice sevinmesi gibidir. Eğer birinin kendi başına böyle bir şey gelirse bu bir felakettir ama başkası bu olayla karşılaşsa o zaman o bir eşek, salak, aptaldır ve soyulması da bu yüzdendir" (Abdul'âl, 2008: 147). Yazar kız kuru ifadesini aileden birine söyleyemezken tanımadığımız birine kolayca söyleyebilmenin o kişiyi kırdığını, duygularını incittiğini, psikolojisini bozduğunu şu ifadelerle dile getirir: "Bu kız kuru ifadesinin bekar bir bayanı üzdüğünün farkındaysanız bu kötü bir şey. Daha da kötüsü bekar bir kadını (onu tanıyıp tanımadığınız önemli değil) incittiğinizin düpedüz farkında olmamanız. O halde bu korkunç ifadeyi kullanmaya son verin! Başka birini ne kadar yaraladığını hissetmeyen biri, insan olarak adlandırmaya değmez" (Abdul'âl, 2008: 149).

Eğlenceli bir üsluba sahip olan yazar, yaşadığı bir olaydan dolayı bu bölümde içini dökmüş ve sitemini dile getirmiştir. Bir hayranı yazara; yazılarındaki duyguların aslında her Mısırlı kızın ne düşündüğünü ifade ettiğini söylediğinde adamın biri bu hayrana; öyleyse bir örgüt kurun ve adını kız kuruları gurubu verin, demiştir (Abdul'âl, 2008: 148).

Dokuzuncu aday (Abdul'âl, 2008: 151) Bride'ın kuzeni Eşref tarafından getirilir. Daha doğrusu Eşref, Bride'ın annesinin kurduğu tuzakla, adayı getirmeye zorlanır. Eşref, Bride'dan yedi yaş büyüktür ve birbirlerini abi kardeş olarak görmektedirler. Eşref bir kız sever ve onunla evlenmek istediğini açıklar. Bride'ın annesi, bu duruma abartılı tepkiler verir ve kızını ona vermek istediğini, kızının ne olacağını sorarak Eşref'i aileden reddeder. Bride da annesinin yönlendirmesiyle oyuna katılır ve sanki Eşrefle evlenmek istiyormuş gibi yapar. Ne yapacağını bilemeyen Eşref'e Bride'ın annesi ancak bir damat adayı bulursa onu affedeceğini söyler. Uzun bir süre ortadan kaybolan Eşref bir gün sevinçli haberle çıkagelir. Bride'ın annesi onu sorgulamaya başlar. Sonunda Eşref getirdiği adayı çok tanımadığını ve onun bir arkadaşının arkadaşının kuzeni olduğunu söyler. İnsanların onun hakkında dürüst ve dindar olduğunu söylediklerinden bahseder. Yapılan hazırlıktan sonra aday ve Eşref gelir. Bride adamı görmeye çalışır fakat Eşref'in iri bedeni ardında kalır. Eşref oturunca Bride bir süre daha bakınır tam çarpacakken

adayı fark eder. Adayın boyu oldukça kısıdır ve vücuduna göre iri bir kafası vardır. Bride'ın ağzından "Tweety" sözcüğü çıkar ve aday bundan rahatsız olur. Eşref tarafından sakinleştirilince oturum başlar. Aday önce getirilen tatlılara ve Bride'ın annesine dik dik bakar. Tatlıyı ağzına göre, küçük parçalara bölerek yer. Sonra meşrubatı ölçülü bir şekilde yarısını hesaplayarak içer. Daha sonra gözüne avize takılır. Gidip ulaşıncaya kadar ışık anahtarına zıplar ve ışığı kapatır. Mum ışığında oturmaya başlarlar. O sırada Bride'ın cep telefonu çalar. Aday artık dayanamaz ve isyan eder. Babası duruma dayanamayıp saçmaladığını söyler. Bunun üzerine aday: "Saçmalıyor muyum? Siz tamamen çılgın bir ailesiniz. Bolluk içerisinde yaşıyorsunuz ve savurgansınız: yanan avizeler, televizyon, soğuk içecekler ve bir sürü pasta. İki parça bana verdiniz, bu sefahat nedir? Tüm yıl boyunca olsa olsa bir kaşık şeker yiyorum. Ve siz evlenmemi ve gelin için para harcamamı istiyorsunuz?"

"Harcamak? Bununla neyi kastediyorsunuz? Acaba kızımın bakmakla yükümlü olmak zorunda olduğunuz çocukları mı var?" "Ve cep telefonu? Harcamalar altında sayılmıyor mu? Bu her bir çocuktan daha pahalı" ('Abdul'âl, 2008: 157). Bride'ın annesi adayı kaçırmamak adına son bir gayretle cep telefonunu Bride'ın kendisinin ödediğini söyler. Aday ise onun maaşına acilen ihtiyacım olabilir diye karşılık verince baba daha fazla dayanamaz ağgözlü ve utanmaz olduğunu söyler. Eşref yorulmayın, ben halledeceğim der fakat aday bacakları arasından sıyrılarak dış kapıya gider. "Asla böyle bir evden biriyle nişanlanamam" ('Abdul'âl, 2008: 158) der ve kaçar. Adayı merdivenlerden yuvarlayamayan aile, Eşref'i yuvarlar. İşin kötü tarafı bütün mahalle adayın Bride'ı reddettiğini duyar. Aile damat bulma girişiminde başarısızlık yaşamıştır.

Ucuza Almak Varken Neden Daha Çok Ödeyesiniz? ('Abdul'âl, 2008: 159) Bu başlıkta yazar bu sorunun Mısır toplumunda Allah'a olan inançlarından sonra ikinci önemli şey olduğunu açıklar. Mısırlıların parayla gerçekten başa çıkabilen, bölüştürebilen, tasarruflu halklar arasında olduğunu söyler. Tasarrufun iyi bir şey olduğunu fakat bu bölümde cimrilikten bahsedeceğini belirtir. Yazara göre özellikle görücü usulü evlilik konusunda Mısırlı erkekler sonucun olumlu veya olumsuz olacağını bilemediklerinden dolayı küçük bir hediye almayı bile uygun bulmaz. Nişanlı iken ayrılma ihtimaline karşı altınları sahte alabilir. Dindar olmadığı halde günah olduğunu öne sürerek gezmeye veya yemeğe götürmez. Bu konuda ısrarcı olursan hamburgerci ile idare eder ve sevgisinin daim olmasını umduğunu iddia ederek kızın patates ve hamburgerinden tırtıklar. Hediye alması gereken bayram gibi günlerde bahanelere sığınır. Ailesine alışmak için sürekli kızın evine yemeğe gelir ama sen onun ailesine alışmak istediğinde annesinin yemeğinin ağır olduğunu söyler. Mobilya seçiminde ve ev masraflarında kendi alacaksa en ucuzuna, kız tarafı ödeyecekse en pahalısına gider. Kısaca her şeyde olduğu gibi kadınların evlilik öncesi dönemde de çok uyanık ve mücadeleci olması gerekir. Eğer kadın mücadeleden yorulursa ya oluruna bırakır veya nişanı bozar. Fakat evlendikten sonra işler değişir: "Her şeyden önce endişelenme, çünkü son gülen iyi güler. Bu işte sen

kazanacaksın. Nihayetinde çok şeye katlandın ama gelecekte yönü sen tayin edeceksin. Bir sürü anahtar elinde olduğunda ve fiilen evde ekonomi bakanı olduğunda artık az ya da çok ödese de hiçbir şeyi tayin edemeyecek" ('Abdul'âl, 2008: 163).

Onuncu talip ('Abdul'âl, 2008: 165) Imâd el-Hulv, Londra'da yaşayan ve şimdi annesinin evlendirmek için geri çağırdığı karşı binadaki komşu oğludur. Imâd hem yakışıklı hem de Londra'ya gitmeden önceki halini bildikleri karakterli, namuslu bir adamdır. Tüm bu özellikleri mahalledeki bütün kızları heyecanlandırır. Herkes bakım yaptırır. Camlarda ve balkonlarda vakit geçirir, bir bahaneyle evlerine giderek onun dikkatini çekmeye çalışır. Bir hafta iş yerinden izin alan Bride da yanlışlıkla! bluzunu on metre ilerdeki balkonlarına düşürür ve almaya evlerine gider. Imâd'ın annesi Bride'a iyi davranır. Eve dönüp balkona konuşlandığında Imâd da evinin balkonuna çıkar. Herkese göz gezdirdikten sonra Bride'a seslenir ve akşam annesiyle birlikte babasını ziyaret edeceklerini söyler. Akşam olduğunda gelirler. Ziyaret diğerlerinden farklı olarak sakin ve huzurlu geçmektedir. Bir müddet sonra Imâd'ın annesi, Bride'ın annesine işaret eder ve babasını da alarak balkona çıkarlar. Gençler konuşmak için baş başa bırakılmıştır. Imâd tam ağzını açtığında telefonu çalar. Margaret adlı bir kadına muayene sonuçlarını alıp almadığını ve o benden mi yoksa John'dan mı diye sorar. Kadının cevabına sevinir. Telefonu kapatınca Bride, konuştuğu kişinin kim olduğunu sorar. Imâd karısı olduğunu söyleyince Bride, evli olduğu halde kendisinden ne istediğini sorar. Imâd duruma şaşırır. Annesinin meseleyi anlattığını düşünerek açıklama yapmaya çalışır: "Annem kesinlikle buradan biriyle evlenmemi istiyor. Muhtemelen düzenli olarak eve gelmem için."

"Öyle mi? Yani annen boğanın bağlandığı kazığın ben olmamı istiyor – bu sensin - ve kaçmaman için bir kazığa ihtiyacı var" ('Abdul'âl, 2008: 170).

Sesleri duyan büyükler içeriye koşar. Bride'ı tutmaya çalışan annesi olan bitene anlam veremez. Bride adamın evli olduğunu söyler. Imâd'ın annesi evliliğin kağıt üzerinde, vatandaşlık almak için olduğunu söyler. Bunun doğru olmadığını söyleyen Bride, babası davranmadan Imâd'ı kovar. Sonra durdurup bloğuna yazmak için telefon konuşmasının ayrıntılarını sorar. Imâd, Margaret'in hamile olduğunu, üç ay önce ayrıldıklarını, bu esnada eski sevgilisine döndüğünü, telefonda ise çocuğun kendinden olduğu haberini aldığını söyler. Evden çıkarken: "Onuru rencide olmuş bir şekilde topuklarına baktı. Kendimize başka bir sevgili arayalım. Ne de olsa bekâr bir sürü kadın var, dedi. Problem tam da bu: Tonlarca bekâr kadın var" ('Abdul'âl, 2008: 172).

Bu Sinsi Kız Nişanlandı ('Abdul'âl, 2008: 173) bölümünde Bride'ın arkadaşı Nuhâ bir gün işe gelir. Elini kaldırıp parmağındaki yüzüğü göstererek: "Hey, millet, beni tebrik etmeyecek misiniz? Nişanlandım" ('Abdul'âl, 2008: 173) der. Bir anda buz kesen eczanenin sessizliği, Madam Sündüs'ün sevinç çığlıkları atarak Nuhâ'yı kutlamasıyla bozulur. Madam Sündüs için bir sorun yoktur çünkü evlidir. Sonra mecburen herkes sırayla Nuhâ'yı tebrik eder. Tüm gün Nuhâ ve Madam Sündüs kıkırdayarak fısıldaşır. Onlar

dışında herkes hüsrandır. Bride ise Nuhâ adına sevinmekle birlikte kalbi kırılmıştır. Sonra düşünüp ona hak vermeye çalışır. Kendisinin de aynı şekilde davranacağını varsayar. Onu kafasında ne kadar aklamaya çalışsa da bir hain olduğu gerçeği sürekli aklına takılır. Akşama kadar hava atan Nuhâ, ara ara nişanlısı ile ilgili bilgi kırıntıları aktarır. Gün sonunda birden kalkıp nişanlısının onu arabasıyla almaya geleceğini söyler. Tüm personel nişanlıya ve arabasına bir göz atmak için önlerine gelen her şeyi devirerek cama koşar. Adam çok zayıf, kulakları ayırık, kocaman çerçeveli gözlüğü olan bir tiptir. Bride en azından bir erkek olduğunu düşünür. Arabası ise küçük, kırmızı, eski bir arabadır. Nuhâ ön koltuğa gururla oturur ve etrafına hor gören bakışlar atar. Bride, eve geldiğinde annesine olanları anlatır. Annesi ise Tant Haşeriyye'yi aramak için telefonu eline alır. Bride annesini durdurup: “Hayır, anne, artık o kadar da kötü değil” (‘Abdul’âl, 2008: 176) der ve Disko amcanın numarasına bakmak için telefon rehberini eline alır.

Yazar, Bride'ın arkadaşının durumuna sevinmeye çalışsa da yaşadığı hayal kırıklığının büyüklüğünü açıkça okuyucuya hissettirir. Kendisi ciddi olduğunu düşündüğü durumda ilk arkadaşına koşup anlatmak istemiştir. Fakat Nuhâ yüzüğü takana kadar konuyu açmamıştır çünkü arkadaşı onun için bir rakiptir. Bu bölümde evlenme konusunun hayatın her alanını kapladığı ve arkadaşlık gibi güzel, insanın iyi hissedeceği durumların bile bu uğurda harcandığı üzümlerle ifade edilir.

Otuzunda Kadın (‘Abdul’âl, 2008: 177) bölümünde yazar, toplumun genel bir yargı haline getirdiği kadınların aşırı seçiciliğinden veya ekonomik sebeplerden dolayı evde kaldıkları fikrinin yanlış bir düşünce olduğuna dair vurgu yapar. Saçma istekleri olan bazı kadınlar mevcuttur fakat şu dönemde evlenebilmek için gerçekten her şeyle mutlu olabilecek kızların sayısı daha çoktur. Yazar bu duruma kendi hayatından örnek verir. Gelen kişileri asla seçici olduğu veya ekonomik olarak alt tabakada gördüğü için reddetmemiştir. Onun asıl problemi kişilik sahibi, iyi karakterli, tahsilli, görgülü ve ihtiyaç anında kendisine güvenilebilen birini bulmanın imkansızlığıdır.

Kitabı yazdığı dönemde otuz yaşlarında bekar olan yazarın ikilemde kaldığı bazı konular vardır: “Hayatımın geri kalanını herhangi bir tiplerle mutsuz mu geçireyim? Ya da en iyisi her istediğimi yapabilmek için yalnız mı kalayım? O zaman onunla zorla futbol maçı izlemek yerine ilk kanaldaki diziyi izleyebilirim. Hiç kimse geceleyin üzerimden yorganı çekmez ya da tüm pilici yutmazdı ve bana sadece kanatları bırakmazdı. Ya da evlenememiş ithamını üzerimden atmak ve bu çirkin “kız kurusu” ifadesi ile yaftalanmamak için bana her şeyi yapacak birini mi kabul etmeliyim? İçimde bir çatışma tutuşuyor. Çözüm bana kendiliğinden mi gelecek? Ya da sormak ve tedirgin olmak benim kaderim mi?” (‘Abdul’âl, 2008: 178)

Yazara göre otuzunda kadın bir süredir çalışan, kendi ayakları üzerinde duran, kimseye muhtaç olmayan bir kadındır. Yalnız kalmaya alışmıştır ve romantik durumlar onu eskisi kadar etkilemez. Her konuda seçicidir ve hayata karşı tecrübelidir. Evliliği

hayal dünyasının çok ötesinde, gerçek mutluluğu bulacağı, bir aile kuracağı kişilik ve karakter sahibi bir damat ister.

Son Söz ('Abdul'âl, 2008: 181) bölümünde yazar kitabın bittiğini ama hikâyenin devam ettiğini söyler. Hayatta kendine her bakımdan iştirak edecek yol arkadaşını, diğer yarısını aramaya devam etmektedir. Bu esnada yaşamaya devam edeceğini ve birçok ana tanıklık edeceğini belirtir. Ama en önemli kararı "Evlenmek İstiyorum" cümlesini söylediğini biri duyduğunda bu isteğinden utanmayacağıdır.

Son Bir Şey Daha ('Abdul'âl, 2008: 183) bölümünde ise yazar, kendisini bu kitabı yazmaya sevk eden aşamalardan bahseder ve kitabını şu cümleler ile bitirir: "Sadece içimin en derinlerinden bir şeyleri yazmayı hayal etmedim aynı zamanda fiilen internetin sınırlarından çıkmak ve büyük, geniş, özgür kitap dünyasına ilerlemeyi de hayal ettim. Artık hayal gerçek oldu ve blog da kitap olarak yayımlandı. Şimdi onu elinizde tutuyorsunuz. Hoşunuza gitmesini ve genç, bekar Mısırlı kadının ve sizlerin düşüncelerinizi bir adım birbirinize yaklaştırmasını umuyorum. O, toplumun ona biçtiği rolü oynamaya çalışıyor. Zaman gelene, bir erkek bulana kadar yüksek, düşük, kısık veya fısıltılı bir sesle seslenecek: "Evlenmek istiyorum!" ('Abdul'âl, 2008: 183)

Sonuç

'Âyza Etegevviz romanı tamamen Âmmîce yazılmış bir romandır. Âmmîce roman yazımı 20. yüzyılda sadece diyaloglarda kullanılırken bu yüzyılların ortalarından bu yana özellikle günümüzde bu yazı türünü romanın tamamında görmekteyiz. Saygın görülen, resmi, dini metinlerde kullanılan, yüksek dil özelliklerine sahip Fasih dil özellikle edebî's-sahîr denilen mizah ve hiciv kullanılan yazı türünde tercih edilmemektedir. Günlük konuşulan dil olan Âmmîce yazı türünün günlük hayattaki işlevselliği edebiyata da yansıtılmak istenmiş bu konuda tarihçi, oryantalist ve edebiyatçılar ciddi bir şekilde uzun zamandır bu yazı türünü kullanıma geçirmek adına çaba harcamıştır. Bu anlamda en azından Fasih dilin gramer kaidelerini değiştirmek için konferanslar verilmiş, çalışmalar yapılmıştır. Çalışmamızda Âmmîceyi Fasih dilin yerine geçirme konusundaki tarihi meselelere yer vermedik. Fakat günümüz edebiyatında artık edebî çalışmaların tamamıyla Âmmîce yazılması ve bu eserlerin çok satanlar listelerinde yer alması tarihi uğraşın amacına ulaşip ulaşmadığı konusunda akılda soru işareti bırakmaktadır. Kanaatimiz her ne kadar Âmmîce eserler başarılı olsa da Fasih dilin tüm Arap ülkelerinin birbirini anladığı ortak dil olarak ve en önemlisi Kur'an-ı Kerim'in dili olması bakımından kullanımının asla ortadan kalkmayacağı yönündedir. Bu durumda her iki dil çeşidini de birbiri yerine tercih etmek veya birbirinden daha temel olduğunu görmek söz konusu olmayacaktır. Her ne kadar genç nesil Âmmîce'yi kendilerine daha yakın bulsa da iki dil, en az Arap dünyasının köklü olması gibi var olacak ve kendi işlevlerini yerine getirmeye devam edecektir. Bu anlamda Âmmîce'nin Fasih dili arka plana atması söz konusu değildir. Ancak Âmmîce'nin veya yabancı unsurların sanatsal, yaratıcı bir

ifade unsuru olarak varlığı edebi eserlerdeki çeşitliliği artırmaya katkıda bulunacaktır.

Yazar Âmmîce yazma sebebinin günlük yaşam alanlarında (bloglar, soysal medya, iş yerleri, sokaklar vb.) bu dilde olduğu ve günlük konuşma şekli ile yazmanın duygu ve düşüncelerini en iyi şekilde ifade ettiğini belirtmektedir. Özellikle alay etme konusunda kullanılan kelimelerin Fushâya çevrildiğinde aynı etkiyi göstermeyeceğini vurgular. Bu konuda yazarın haklılık payı bulunmaktadır. Çünkü Âmmîce yapılan espriler Fushâya çevrildiğinde farklı ifadeler ortaya çıkmaktadır.

Yazarın eserinde ele aldığı evlilik konusu sadece dil bakımından değil aynı zamanda genç bir kızın böyle bir konuyu açıkça ve cesurca ele alması bakımından da eleştirilmiştir. Hatta halktan bir kesim yazmayı bırakmasını, onun Mısırlı kadınlar için utanç kaynağı olduğunu belirtmiştir. Yazarın eleştirildiği bir diğer konu ise eserin içerik bakımından feminist fıkre uygun olmamasıdır. Evlenmek istemiyorum çünkü erkeklere ihtiyacım yok gibi bir ifade feminizme daha yakın olacaktır. Fakat yazarın vurgulamak istediği durum erkeğe olan ihtiyaçtan öte; evlenmek isteyen kadınların doğru adayı bulana kadar hayır deme hakkına sahip olmalarıdır. Özellikle evlenmeyi istemenin ifade edilmesinden utanç duyulmaması gerektiği ve yaşları kaç olursa olsun bu konuda baskı görmemeleridir. Anne olmak istemenin temel bir hak olduğu gibi hayatın zorluklarını bir partnerle paylaşabilmenin verdiği güveni hissedebilmenin ferahını yaşamaktır. Bu durumda toplumdan beklentisi sadece yaşı ilerlediği için önüne kim çıkarsa çıksın fark etmeksizin evlenmek zorunda bırakılmamak, kadınında erkek veya erkeklerin ailesi gibi bu konuda seçici olabilmesi ve evliliğin her koşulda şart olmasının dayatılmamasıdır. Bir kadın evlenmek isteyip de evlenememişse kendisini değersiz görmemelidir. Toplumda var olmasının veya değerli olmasının tek şartı evlilik değildir. Yazar, kadınların gözünden toplumun evlilik konusunda kodladığı ve dayattığı çarpık düşünceleri ortaya koymaktadır. Bu konudaki düşüncelerini, hislerini, üzüntülerini, toplumda var olması gerektiğini düşündüğü değişimleri mizah ve hiciv yoluyla okuyucuya aktarmaktadır.

Sonuç olarak tabii ki ben de bir kadın olarak yazar ile aynı düşünce paralelinde kadınların her konuda ifade özgürlüğünün tadını çıkaracakları, ne hemcinsleri ne de erkekler tarafından baskı, şiddet ve aşağılama yaşamayacakları bir toplumun var olabilesinin hayalini paylaşıyorum.

Kaynakça

- Abdulâl, Ğ. (2023). Evlenmek İstiyorum, (Çev. Fettahoğlu, Y). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Avad, L. (1965). *Müzekkirâtu tâlib bi'se* (1. Baskı), Kahire: Müessesetü rûzi'l-Yûsuf.
- Çakır, F. (2019). *Arap Medyasında Arap Dili Üzerine Yapılan Tartışmalar (el-Cezire Televizyonu Programları Kapsamında)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı Arap Dili ve Belagatı Bilim Dalı, İstanbul.

De Angelis, F. (2015). The Egyptian Dialect For A Democratic Form Of Literature: Considerations

- For A Modern Language Policy. G. Grigore & G. Bițună (Eds.), *Arabic Varieties: Far And Wide 11th International Conference of AIDA* içinde (ss.193-201). Bucharest: Editura Universităȃii Din București.
- Diem, W. (2006). *Hochsprache und Dialekt im Arabischen: Untersuchungen zur heutigen arabischen Zweisprachigkeit*, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Ergüven, Ş. (2007). Arap Dilinde Lahn'ın Ortaya Çıkışı ve İlk Görüntüleri. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(11), 155-183.
- Ferguson, C. A. (1959). Diglossia, *Word*, 15(2), 325-340.
- el-Hakım, T. (1975). *Zehretü'l-umr*, Kahire: Dârü'l-Hilâl.
- Heykel, M.H. (2012). *Sevratü'l-edeb*, Kahire: Hindâvî.
- Holes, C. (1993). The uses of variation: A study of the political speeches of Gamal Abd Al-Nasir. M. Eid & C. Holes (Eds.) *Amsterdam Studies In The Theory And History Of Linguistic Science Series V* içinde (ss. 13-45). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Karadavut, A. (1997). Arap Dilinde Lahn'ın Doğuşu. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(7), 325-350.
- Müşerreffe, M. (2012). Kantara ellezî kefer, Kahire: el-Hey'etü'l-Mısıriyyetü'l-âmmetü li'l-kitâb.
- Permana, F. (2018). el-Luğatü'l-'Arabiyyetü'l-Mu'âsıra ve Ta'limuhâ. *Jurnal Al Mi'yar*, 1(1), 87-104.
- er-Râfî, M.S. (1911). *Târîhu âdâbî'l-'arab* (Cilt I). Kahire: Mektebetü'l-İmân.
- Versteegh, K. (1997). *The Arabic Language*, Edinburg: Edinburg University Press.
- Wardhaugh, R. (1986) *An Introduction to Sociolinguistics*, Oxford: Basil Blackwell.
- Woidich, M. (2010). *Von der wörtlichen Rede zur Sachprosa: Zur Entwicklung der Ägyptisch-Arabischen Dialektliteratur*. Paper presented at Dialektliteratur heute – regional und international. Forschungskolloquium am Interdisziplinären Zentrum für Dialektforschung an der Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg, 19.11.2009–20.11.2009.
- Teymûr, A. (1971). *Mu'cemu Teymûri'l-kebîr fî elfâzi'l-Âmmiyye* (H. Nassâr, Ed.; Cilt 1), Kahire: el-Hey'etü'l-Âmme.
- Yazıcı, H. (1996). Arapça'da Mahalli Lehçelerin Yazı Dili Yerine Kullanılma Teşebbüsleri. *İlmî Araştırmalar*, (2), 159-174.
- el-Yesû î, K. & el-Eb R. B. (1996). *A'lâmu'l-Edebi'l-'Arabiyyi'l-Muâsır: Siyer ve Siyer Zâtiyye*, Beyrut: eş-Şeriketu'l-Mutehaddidetü't-Tevzî'.
- Zack, E. (2001). The Use of Colloquial Arabic on Prose Literature: Laban il'asfûr by Yûsuf al-Qa'îd. *Quaderni dei Studi Arabi*, (19), 193–219.